

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101578

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 04-12-2023

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ДТЕУ від 24.01.2024 № 257

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мартиненко Олена Олексіївна

2. Olena Martynenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 053 Психологія

Дата захисту: 28-12-2023

Спеціальність за освітою: 053 Психологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.055.058

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, буд. 19, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, буд. 19, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.21.51

Тема дисертації:

1. Соціально-психологічні детермінанти обрання молоддю професії економіста
2. Social and psychological determinants of choosing the profession of economist by youth

Реферат:

1. Дисертація є комплексним дослідженням теоретичних, методологічних та практичних аспектів соціально-психологічних детермінант обрання молоддю професії економіста. В основу дослідження покладено припущення, що у найближчій перспективі сфера економіки як у державному, так і приватному секторі матиме пріоритетний та динамічний розвиток у нинішніх економічних умовах професія економіста для молоді є соціально значущою, вона потребує високого рівня економічної освіченості, розвитку комунікативної і етичної культури, професійно важливих якостей та набуття загальних і професійних компетентностей, ґрунтовної підготовки до виконання планово-економічних, організаційних, управлінських, аналітичних і дослідницьких завдань. На підставі теоретичного та емпіричного дослідження ми розглядаємо соціально-психологічні детермінанти обрання молоддю професії економіста як системні інтегральні характеристики, що реалізуються особистістю під впливом зовнішніх і внутрішніх умов життєдіяльності та виявляються в особливостях гармонійного поєднання мотиваційної, професійно-інтелектуальної, адаптаційно-комунікативної, індивідуально-психологічної та темпераментальної сфер особистості, які

сприяють розвитку професійно значущих компетентностей у професійній діяльності економіста. Теоретичне узагальнення наукових підходів стосовно обрання молоддю професії економіста, кореляційний, факторний аналіз результатів емпіричного дослідження та анкетування щодо соціально-психологічних детермінант обрання молоддю професії дали змогу в основу дослідження покласти авторську концептуальну модель дослідження. Емпіричне дослідження виконувалася протягом 2019-2022 років у Державному торговельно-економічному університеті. Обстеженням було охоплено 210 осіб, із них 174 студенти за освітніми програмами підготовки фахівців економічного профілю (студенти першого курсу – 82, бакалаври – 52, магістри – 40) і 36 експертів – науково-педагогічні працівники та практики за фахом економіста зі стажем понад 5 років. На підставі результатів емпіричного дослідження виокремлено 5 факторів, які ми розглядаємо як соціально-психологічні детермінанти, що зумовлюють обрання професії економіста. Найбільш вагомі факторні навантаження і найвищі кореляційні зв'язки за F1 (мотиваційний фактор) спостерігаються за змінними методики «Мотиви вибору професії» В. Семиченко; за F2 – професійно-інтелектуальним фактором за «Опитувальником відповідності типу особистості професійному середовищу» Дж. Холланда; за F3 – адаптаційно-комунікативним – за показниками методик «Адаптаційна мобільність» Л. Карамушки і «Оцінка комунікативного контролю» Г. Ложкіна і Н. Пов'якель; за F4 – індивідуально-психологічним – за показниками інтелектуальної, комунікативної та емоційно-вольової сфер особистості, за «16 факторним особистісним опитувальником Р. Кеттелла; за F5 – темпераментальним – за методикою «Дослідження властивостей темпераменту» В. Русалова (Т. Пашукова). У роботі представлено комплексну програму діагностики і розвитку соціально-психологічних детермінант обрання молоддю професії економіста. Практична значущість роботи полягає в тому, що її матеріали рекомендовано для використання в роботі закладів середньої, вищої та професійної освіти для психологічної допомоги особистості щодо обрання майбутньої професії економіста, планування, професійного становлення та кар'єрного зростання, а також в системі профорієнтації і підготовці майбутніх економістів. Доведено, що соціально-психологічні детермінанти мотиваційної, професійно-інтелектуальної, адаптаційно-комунікативної, індивідуально-психологічної сфер обстежуваних суттєво змінюються у професіогенезі у бік зростання – від низьких і середніх у першокурсників до переважно середніх у бакалаврів і до середніх і переважно високих у магістрів і високих у експертів. Водночас низький їх рівень є показанням для використання комплексної програми діагностики і розвитку соціально-психологічних детермінант обрання молоддю професії економіста як на етапі профорієнтації, так і під час професійної підготовки. Дисертаційну роботу виконано у Державному торговельно-економічному університеті в межах науково-дослідної теми «Психологічне забезпечення професіогенезу фахівців торгівлі та сфери послуг» (термін виконання: I кв. 2016 р. – IV кв. 2020 р., державний реєстраційний номер 0118U000053) та «Професійне здоров'я і стреспрацівників організацій» (термін виконання I кв. 2021 – IV кв. 2025 р. державний реєстраційний номер 0122U001379).

2. The dissertation is a comprehensive study of theoretical, methodological and practical aspects of socio-psychological determinants of choosing economist's profession by young people. The research is based on the assumption that the sphere of economics public and private sectors will have a priority and dynamic development in the current economic conditions in the near future. The profession of an economist is socially significant for young people. It requires high level of economic education, the development of communicative and ethical culture, professionally important qualities and the acquisition of general and professional competences, thorough preparation for the implementation of planning and economic, organizational, managerial, analytical and research tasks. Theoretical generalization of scientific approaches regarding the choice of profession of an economist by young people, correlation and factor analysis of the results of empirical research and questionnaires on the socio-psychological determinants of choosing the profession of an economist by young people made it possible to base the research on the author's conceptual research model. The empirical research was carried out during 2019-2022 at the State University of Trade and Economics. The survey covered 210 people, 174 of them were students of educational programs for training economic specialists (82 first-year students, 52 bachelors, 40 masters) and 36 experts – scientific and pedagogical workers and economists with more than 5 years of experience. According to the results of the empirical research, a regularity has been established, which consists in the fact that

professionally important qualities in professionalization grow significantly in the process of acquiring professional competences, namely: in relation to the processing and analysis of statistical information, analysis of social and reference information, mastering methodological tools, information technologies in field of economic activity. The respondents, who are not competent, already gain experience at the level of masters and especially expert professionals, consider adaptability, the ability to adapt quickly to constantly changing conditions, competence in communication, interaction with colleagues in the profession and other people in this field to be essential in choosing the profession of economist. 5 factors have been singled out based on results of the empirical research, which we consider as socio-psychological determinants that define choosing the profession of an economist. The most significant factor loadings and the highest correlations for F1 (motivational factor) are observed for the variables of the "Motives for choosing a profession" method. According to F2, the professional and intellectual factor following J.Holland's "Questionnaire of correspondence of the personality type to the professional environment". According to F3, adaptive and communicative - concerning the indicators of the methods "Adaptive mobility" and "Assessment of communicative control. According to F4, individual and psychological - concerning the indicators of the intellectual, communicative and emotionally volitional spheres of the personality. According to the 16-factor questionnaire of R. Cattell. According to F5 - temperamental - concerning the method "Research of the properties of temperament". Such results give reasons to recommend the given set of methods to research the socio-psychological determinants of young people's choice of the economist's profession. The work presents a comprehensive program of diagnosis and development of socio-psychological determinants of choosing the profession of an economist by young people. The purpose of the program is the development of informative set of psychodiagnostic toolkit and the identification of adequate psychological technologies aimed at the development of socio-psychological determinants of young people's choice of the profession of an economist. The program is intended for career guidance work for practical psychologists, social workers, PR managers and teachers. The dissertation work has been completed at the State University of Trade and Economics within the scope of scientific-research topic "Psychological support for the professional development of trade and service sector specialists" (implementation period: 1st quarter of 2016 - 4th quarter of 2020, state registration number 0118U000053) and " Occupational health and stress of employees of organizations" (implementation period 1st quarter 2021 - 4th quarter 2025, state registration number 0122U001379).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Мартиненко О. О. Теоретико - методологічний аналіз наукових підходів до вибору професій старшокласниками. Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. пр; за ред. Н.Є. Завадської. Северодонецьк: Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля, 2020. Вип. № 3(53). Том 1. С. 149 -164. <http://tppjournal.com.ua/n53y2k20cont.html>
- Мартиненко О. О. Загальні особливості професійного самовизначення сучасних старшокласників : науковий журнал з соціології та психології; «ГАБІТУС», випуск 16. за ред. І. В. Шапошникової. Видавничий дім «Гельветика»: ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2020. Вип. №16, С. 151-155. <http://habitus.od.ua/journals/2020/16-2020/16-2020.pdf>
- Мартиненко О. О. Аналіз результатів анкетування соціально-психологічних детермінант обрання молоддю професії економіста. Вісник нац. ун-ту оборони України. Зб-к наук. праць. Київ : НУОУ, 2021.

Вип. 5 (62). С. 80 - 89. <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/244675>

- Мартиненко О. О. Взаємозв'язки і фактори дослідження соціально психологічних детермінант обрання молоддю професії економіста. Вісник нац. ун-ту оборони України. Київ . НУОУ, 2021. Вип. 4 (62). С. 79 - 86. <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/242210>
- Мартиненко О. О. Особливості мотиваційного та професійно інтелектуального факторів обрання молоддю професії економіста. «Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія» Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. № 3. С. 119-124. <http://psy-visnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/psy/article/view/41>
- Мартиненко О. О. Концептуальна модель дослідження вибору молоддю професії економіста. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology editor-in-chief: Dr/ Xenia Vamos / - Budapest IX (99), Issue 252, 2021 May. P. 68-74 (журнал включено до наукометричних баз: INNO SPACE Scientific Journal Impact Factor: 2.642; Directory of Research Journal Indexing, Ulrichs Web Global Serials Directory, Union of International Associations Yearbook, Scribd, Academia.edu, Google Scholar). <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/06/Conceptual-model-of-research-of-youth-choice-of-the-economists-profession-O.-Martynenko.pdf>
- Мартиненко О. О. Проблема підготовки молоді до вибору професії в сучасних умовах. Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні: тези міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів 21-22 серпня 2020 р.). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. – С 15. file:///C:/Users/Admin/Downloads/pedagogyviv_%D0%B0%D0%B2%D0%B3%D1%83%D1%81%D1%82_2020.pdf
- Мартиненко О. О. Підготовка старшокласників до професійного самовизначення у процесі вивчення математики та економіки. Теоретичні та практичні аспекти розвитку педагогічної освіти в Україні: тези II наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 4-5 вересня 2020 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2020 р. С. 55. <http://molodyvchenu.in.ua/ua/conf/ped/archive/1235/>
- Мартиненко О. О. Наукові підходи до вивчення особливостей професійного мислення та самосвідомості у процесі вибору майбутньої професій старшокласників. Психологічні проблеми мислення: тези XXI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ 27 травня 2021 р.) / за ред. В. О. Моляко. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2021. – С. 66. <https://lib.iitta.gov.ua/725489/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%202021.pdf>
- Мартиненко О. О. Соціально-психологічні детермінанти професійного самовизначення студентів економістів у закладах вищої освіти. Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук в Україні та країнах ЄС: тези міжнар. наук.-практ. Конф. (м. Люблін, Республіка Польща 25-26 вересня 2020 р.): за ред. Arkadiusz Bereza, Університет Марії Кюрі-Склодовської, 2020. С. 102. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/68/1561/3397-1?inline=1>
- Мартиненко О. О. Процес соціалізації при формуванні молоддю вибору професії економіста. Традиції та новації у сфері педагогіки та психології: тези міжнар. наук.-практ. Конф. (м. Київ, 5-6 лютого 2021 р.) Навчально-науковий гуманітарний інститут кафедра психології, соціальної роботи та педагогіки. Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, 2021. Видавничий дім «Гельветика» С. 169.
- Мартиненко О. О. Фінансово-інвестиційний потенціал як чинник обрання молоддю професії економіста. Глобалізаційні виклики розвитку національних економік: тези II Міжнар. наук.-практ. Конф. (19-21 жовтня 2021 р., м. Київ): /відп. ред. А.А. Мазаракі. Київ: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2021. С. 175-178. <https://knute.edu.ua/file/MzEуMQ==/2c7deaa543dfca540518ee5270bc8aa7.pdf>
- Мартиненко О. О. Психологічні особливості обрання молоддю професії економіста. Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: тези IV Всеукр. круглого столу з міжнар. участю (17 листопада 2021 р., м. Київ) до 75-річчя з дня створення Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2022. С. 402. <https://library.knuba.edu.ua/node/708>
- Мартиненко О. О. Проблеми професійного самовизначення студентів-економістів в умовах військового стану. Актуальні проблеми фахової підготовки здобувачів спеціальності 053 Психологія: зб. матеріалів

Міжуніверс. наук.-практ. сем., Київ, 18 листопада 2022 р. Київ: НУБіП України, 2022. С. 66-69.

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u178/zbirnik_18.11.22.docx

- Мартиненко О. О. Соціально-економічні, психологічні та педагогічні чинники обрання молоддю професій. Вектори соціальної, організаційної та економічної психології: тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лют.2023 р.) / відп.ред. С. М. Миронець. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 157. <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/f467895ec4bf440341490c621a6eccb8.pdf>

Наукова (науково-технічна) продукція: комплексна програма діагностики і розвитку соціально-психологічних детермінант обрання молоддю професії економіста

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0118U000053 0122U001379

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Корольчук Микола Степанович

2. Mykola Korolchuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2524-4784

Додаткова інформація:

https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=search_authors&hl=ru&mauthors=%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%87%D1%83%D0%BA+%D0%9C.%D0%A1.&btnG=

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, буд. 19, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ткалич Маріанна Григорівна

2. Marianna Tkalych

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4101-9659

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Запорізький національний університет**Код за ЄДРПОУ:** 02125243**Місцезнаходження:** вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69600, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Карамушка Людмила Миколаївна

2. Ludmyla Karamushka

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.05**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-0622-3419**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України**Код за ЄДРПОУ:** 02141213**Місцезнаходження:** вул. Паньківська, буд. 2, Київ, 01033, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Національна академія педагогічних наук України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Дроздова Юлія Валентинівна

2. Yuliia Drozdova

Кваліфікація: к. психол. н., доц., 19.00.10**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-2047-1075**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний торговельно-економічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 44470624**Місцезнаходження:** вул. Кіото, буд. 19, Київ, 02156, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:**

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кушніренко Катерина Олегівна
2. Kateryna Kushnirenko

Кваліфікація: к. психол. н., доцент, 19.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3922-0388

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, буд. 19, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Миронець Сергій Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Миронець Сергій Миколайович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Мартиненко Олена Олексіївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна